

فرماندهی و رهبری
۲۰۴۷۷۰۲

فرماندهی و رهبری نظامی

مؤلف: نیک‌بخش حبیبی

تهران: ۱۳۹۸

مرکز انتشارات و اطلاع‌رسانی

سرسنانه	:	حیپی، نیک‌بخش، ۱۳۴۵
عنوان و نام پدیدآور	:	فرماندهی و رهبری نظامی / مؤلف نیک‌بخش حیپی؛ ویراستار علیرضا محمد جواهری.
مشخصات نشر	:	تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، نیروی هوایی، مرکز انتشارات راهبردی نهاجا
مشخصات ظاهری	:	۲۱۳ ص.: مصور
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۶۲۹۶-۶۸-۷
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ۲۱۳ ص
موضوع	:	فرماندهی
موضوع	:	Command of troops
موضوع	:	رهبری
موضوع	:	leadership
شناسه افزوده	:	س. ارتش. نیروی هوایی. مرکز انتشارات راهبردی
رده‌بندی کنگره	:	۱۰۱
رده‌بندی دیویی	:	۳۵۵/۳۰۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۱۶۸۶۰۸۰

تألیف: دکتر نیک‌بخش حیپی

ویراستار: علیرضا محمد جواهری

صفحه آرایی و طرح روی جلد: علیرضا عشقی فکور

مدیریت چاپ و نشر: محمد امامی، علیرضا سمواتی

امور پشتیبانی: حسین بحریمائی

ناشر: انتشارات راهبردی نهاجا

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸

قیمت: ۴۵۰۰۰۰ ریال

حق چاپ و نشر برای مؤلف محفوظ است.

نوبت چاپ: اول

فهرست مطالب

فصل اول: فرماندهی و رهبری نظامی، مفاهیم و رویکردها

۱	ضرورت و اهمیت توجه به فرماندهی و رهبری
۶	واژه شناسی فرماندهی
۸	ویژگی های فرماندهی
۱۲	انواع فرماندهی نظامی
۱۴	نظام کنترل فرماندهی
۱۵	کنترل فرماندهی
۱۷	فرماندهی نظامی و موقع ملی
۱۸	ویژگی های فرماندهی نظامی
۲۱	زنجیره یا سلسله مراتب فرماندهی
۲۲	حدود اطاعت از فرمانده
۲۴	اختیارات فرماندهی
۲۶	عناصر فرماندهی و کنترل
۲۸	رهبری و رهبران
۲۹	رهبری پیامبرانه
۳۰	تفاوت رهبری و مدیریت
۳۱	تفاوت رهبری و فرماندهی
۳۱	فرماندهی و رهبری نظامی
۳۲	کارکردهای رهبری نظامی
۳۳	مفهوم شناسی فرماندهی و کنترل
۳۴	فرماندهی و کنترل در ادبیات نظامی روس ها
۳۶	رویکردهای فرماندهی و کنترل

۵۶..... رهبری نظامی و روندهای سازماندهی

۵۸..... مهارت‌های چندگانه فرماندهی و رهبری نظامی

فصل دوم: رهبری جنگ و فرماندهی نظامی

۶۳..... معنا شناسی جنگ

۶۴..... جنگ و جهاد

۶۵..... جنگ و فرماندهی نظامی

۶۹..... عرصه شناسی جنگ

۷۲..... جنگ و تدبیر فرماندهی

۷۴..... فرماندهی نظامی و مدیریت صحنه‌های جنگ آینده

۷۸..... آینده جنگ و جنگ آینده

۸۱..... ویژگی جنگ‌های آینده

۸۴..... نظریه‌ها و ویژگی‌های جنگ آینده

۸۷..... پیش‌رانه‌های فرماندهی نظامی و مدیریت جنگ

۹۳..... ابعاد برنامه تربیت فرماندهان و مدیریت نظامی برای آینده

۹۴..... فرماندهان مهمترین سرمایه انسانی سازمان‌های دفاعی

۹۶..... توانمندسازی فرماندهان نظامی

۹۹..... فرماندهی در نظریه بنیان مرصوص

۱۰۳..... جایگاه فرماندهی در نظریه بنیان مرصوص

۱۰۴..... ابعادشناسی نظریه بنیان مرصوص

۱۱۰..... ویژگی جنگاوران مکتب مقاومت بنیان مرصوص

۱۱۲..... هسته معنوی نظریه بنیان مرصوص

۱۱۵..... پایان تاریخ در نظریه جنگ بنیان مرصوص

۱۱۶..... پایان تاریخ

فصل سوم نمونه‌های موفق فرماندهی و رهبری نظامی

- ۱۲۱..... نمونه‌های موفق فرماندهی و رهبری نظامی
- الف-سورنای پارتی..... ۱۲۱
- کلیات نبرد پارتیزانی حران یا (کارهه)..... ۱۲۴
- سورنا به روایت پلوتارک..... ۱۲۸
- ب: مالک اشتر نخعی..... ۱۵۵
- آغاز کار..... ۱۵۸
- مالک در جنگ..... ۱۵۸
- ویژگی‌های فرماندهی مالک اشتر..... ۱۶۳
- فرمانروایی بر مصر..... ۱۷۲
- شهادت مالک در راه سر..... ۱۷۴
- امام علی علیه‌السلام در سوگ مالک..... ۱۷۴
- توطئه معاویه در مورد قتل مالک اشتر..... ۱۷۹
- پ: فرمانده تومویوکی یا ماشیتا ملقب به پیر مالایا..... ۱۸۷
- جنگ جهانی دوم و ژاپنی‌ها..... ۱۹۲
- آغاز فرماندهی تومویوکی یا ماشیتا..... ۱۹۴
- نبرد مالایا (هشتم دسامبر تا ۳۱ ژانویه ۱۹۴۱)..... ۱۹۴
- پیشنهاد تسلیم دشمن در شرایط فشار و مضيقه لجستیکی..... ۲۰۰
- حسادت به فرمانده..... ۲۰۲
- آخرین نبرد و پایان مقاومت..... ۲۰۳
- محاكمه فرمانده..... ۲۰۶
- اعدام فرمانده..... ۲۱۲
- منابع..... ۲۱۵

مقدمه مؤلف

آغاز تالیف این اثر برمی گردد به زمانی که نگارنده به عنوان جانشین فرماندهی دانشگاه هوایی در سال ۱۳۹۵ تهران تلاش کرده تا زمینه ایجاد یک اثر دانشگاهی با مضامین علمی و تجربی در باب فرماندهی و رهبری نظامی را فراهم آورد. این امر به دلیل آغاز به تحصیل در دانشگاه عالی دفاع و اتمام دوره و دفاع از رساله کمی به تاخیر افتاد، تا این که در اولین فراغت، این امر از سال ۱۳۹۳ پس از انتصاب به ریاست مرکز مطالعات راهبردی هوایی کم کم آغاز که اکنون شما خواننده گرامی شاهد نشر آن در اثر می باشید.

باید در این مقدمه تاکید کرد که سربازان و نیروهای دفاعی و نظامی به عنوان عنصر اصلی رزم در نبردهای سطحی اگر در ساختار فرماندهی خود تحت هدایت رهبری صالح و شایسته قرار گیرند، به طور عجیبی طبقه ناسی قانع، مطیع و از همه مهمتر فداکار می شوند. راز موفقیت فرماندهان و رهبران بزرگ تاریخ این است، از همین حقیقت سرچشمه می گیرد. اگر فرماندهان همچون رهبری پیامبران بتوانند اطاعت معنوی، پایداری و استقامت سربازان را با خود همراه کنند، به طور قطع، در هر جنگ و نبردی می در برابر دشمن فزونی از خود پیروز خواهند شد. شناخت حدود این دو مقام فرماندهی (رسمی) و رهبری (غیررسمی) در ساختار دفاعی و نظامی کشور و میزان تاثیر آنها در ایجاد انگیزه و پایداری نیروهای رزمی در یک جنگ سرنوشت ساز از چنان اهمیتی برخوردار است که شایسته است سرنوشت جنگ های مهم که با حیات و موجودیت یک ملت سروکار دارد، با فرماندهی و رهبری در جنگ گره زد.

این اثر تلاش دارد تا با نگرشی علمی به شناخت این وجه از وجوه قدرت دفاعی بپردازد و ضمن تمایزشناسی آن راه را برای مطالعه و پژوهش بیشتر در این خصوص باز کند. بی شک این اثر نمی توانست یا به چاپ و نشر بگذارد اگر نقدها و پیشنهادهای جالب و درخور توجه همکار و استاد ارجمند جناب آقای علیرضا محمدجواهری که زحمت و برابری و تصحیح و رفع ابهامات این کتاب را بر عهده داشتند و همچنین صفحه آرایی و زیباسازی متن که

همکار و دوست عزیزم جناب آقای علیرضا عشقی فکور با وسواس و دقت تمام انجام دادند، نبود.

پیچیدگی موضوع رهبری و فرماندهی نظامی ضمن تاکید بر تهیه اثری درخور برای مطالعات دانشگاهی مؤلف را در انبوهی از جملات و عبارات محدود کرده و نتیجه‌گیری از یک موضوع مهم و راهبردی را به بیان ویراستار محترم جناب آقای جواهری با ابهام روبرو ساخته و نگارنده اعتراف می‌کند که این اثر، جذابیت‌های یک اثر عام و خواننده‌پسند به دور از خستگی و یکنواختی را تحت الشعاع قرار داده تا آنجا که این گرایش ممکن است از دید مخاطبین حرفه‌ای به معنای تحمیل برخی ایده‌ها به ذهن آنان را متبادر نماید...

از طرفی نیز باید اعتراف کرد که اگر مؤلف به‌طور ناگهانی و بدون پیش‌نیاز یا مقدمه، در متن کتاب مطالب نظیر «آینده جنگ و جنگ آینده» را مطرح نموده به این دلیل است که فهم نوع جنگ در آینده بتواند در گاهی وضعیتی یک فرمانده که مهمترین ویژگی ذاتی یک فرمانده در فهم زمان و مکان برای تصمیم‌گیری درست مسئله و اقدام صحیح است، اثرگذار باشد. نگارنده، در انتهای کتاب نیز پس از ورود تدبیر اثربخش «یاماشیتا» به عنوان یکی از فرماندهان موفق جنگ جهانی دوم و شرح سرنوشت نافرجام وی، تلاش کرده تا هیچ‌گونه اظهار نظر یا واکنشی در دفاع یا رد نبوغ فرماندهی و رفتار نظامی وی و تطبیق این ویژگی‌ها با آرمان‌های خود به‌عمل نیاورد و ضمن احترام به فهم عمیق نگارنده خواسته به عمد او را بدون پشتوانه در فضایی آکنده از ابهام رها سازد تا خود قضاوت کند که محیط و نتایج یک جنگ چگونه می‌تواند ارزش‌های عمیق یک فرمانده را در حیثه موقف ذهن دیگران و قضاوت تاریخ دچار خدشه کند.

دکتر نیک‌بخش حبیبی - پاییز ۱۳۹۸